

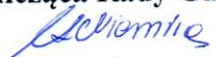
UCHWAŁA NR 117/XXIII/2021
RADY GMINY SZULBORZE WIELKIE
z dnia 23 grudnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Szulborze Wielkie na lata 2021-2027”**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372), art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268)

uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się „Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szulborze Wielkie na lata 2021-2027”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Szulborze Wielkie.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

mgr Aneta Niemira

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE SZULBORZE WIELKIE
NA LATA 2021 - 2027**

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	3
II. Uwarunkowania tworzenia strategii.....	4
II. 1. Metodologia pracy nad strategią.....	4
II. 2. Kontekst planowania strategicznego.....	4
II. 3. Uwarunkowania formalne opracowania strategii.....	4
II. 4. Spójność z dokumentami strategicznymi.....	6
III. Diagnoza sytuacji społecznej gminy.....	10
III. 1. Charakterystyka Gminy Szulborze Wielkie.....	10
III. 2. Położenie gminy na tle podziału administracyjnego kraju.....	10
III. 3. Podział gminy na obręby geodezyjne.....	12
III. 4. Struktura demograficzna.....	13
III. 5. Transport i komunikacja.....	16
III. 6. Gospodarka.....	16
III. 7. Oświata.....	17
III. 8. Pomoc społeczna.....	20
III. 9. Zadania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.....	30
III. 10. Gminny Program Wspierania Rodziny.....	31
III. 11. Prace społecznie-użyteczne.....	31
III. 12. Karta Dużej Rodziny i inne świadczenia.....	32
III. 13. Problemy przemocy domowej – Zespół Interdyscyplinarny.....	33
III. 14. Działalność kulturalna.....	34
III. 15. Opieka zdrowotna.....	35
IV. Analiza SWOT.....	36
V. Wnioski z diagnozy.....	38
VI. Misja.....	39
VII. Cele i kierunki działań.....	40
VII. 1. Cel strategiczny.....	40
VII. 2. Cele operacyjne – szczegółowe.....	40
VII. 3. Przebieg realizacji założeń.....	40
VIII. Programy i projekty.....	45
IX. Wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja strategii.....	46
X. Ramy finansowe.....	48
XI. Analiza ryzyka.....	49
XII. Zakończenie.....	52
Spis tabel, wykresów i rysunków.....	53

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szulborze Wielkie na lata 2021-2027 jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Szulborze Wielkie. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej. Badania wskazują, iż zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania Strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu.

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocje zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- rewitalizację społeczną.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego - cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni - poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Szulborze Wielkie.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w procesie strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego - począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna Strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

II. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

II. 1. METODOLOGIA PRACY NAD STRATEGIĄ

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla Gminy Szulborze Wielkie zastosowano podejście partycypacyjno- eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

II. 2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla Gminy Szulborze Wielkie była dotychczas przyjęta uchwałą nr 125/XXIX/2014 z dnia 9 maja 2014 roku. przez Radę Gminy Szulborze Wielkie Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakreśla najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości - porządkany obraz do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

II. 3. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 r. poz. 2268), stanowiącego, że „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Opracowanie i realizacja Strategii jest nie tylko koniecznością wynikającą z obowiązku nałożonego ustawą, ale i nieodzowną potrzebą kreowania zrównoważonego rozwoju społecznego, ukierunkowanego z jednej strony na wsparcie osób w najtrudniejszej sytuacji, a z drugiej na tworzeniu spójnego i skutecznego systemu polityki społecznej. Z uwagi na to, że okres obowiązywania poprzedniej Strategii upłynął w 2020 roku, nadszedł czas, by wytyczyć nowe cele i kierunki działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szulborze Wielkie na lata 2021-2027 zorientowana jest na rozszerzenie form pracy socjalnej, współpracę z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej.

Niniejsza Strategia stanowi kontynuację dokumentu obowiązującego w latach 2014-2020; jest zgodna z założeniami polityki państwa, ustaw kompetencyjnych nakładających na organy administracji rządowej i samorządowej określone obowiązki, a także dokumentami strategicznymi na poziomie województwa, powiatu i gminy.

Strategia opiera się na niżej wymienionych aktach prawnych:

- 1) ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- 2) ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych;
- 3) ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- 4) ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- 5) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- 6) ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 7) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 8) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 9) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 10) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 11) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 12) ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieciach;
- 13) ustawa z dnia 13 października o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 14) ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku- Prawo Oświatowe;
- 15) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

- 16) ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- 17) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny;
- 18) ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3;
- 19) ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
- 20) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- 21) ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego;
- 22) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 23) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 24) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- 25) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- 26) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

II. 4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie na lata 2021-2027, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspoźnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowania w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020” która zastąpiła „Strategię Lizbońską”.

Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństwa UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanych także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich.

Projekty przewodnie składają się z działań zrealizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „Polska 2030”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in.: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 wytycza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą głównie działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

REGIONALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020

Stanowi dokument uwzględniający cele zdefiniowane przez Komisję Europejską oraz odpowiadający na wyzwania regionu w zakresie stymulowania rozwoju społecznego i gospodarczego, w powiązaniu z celami nakreślonymi przez Strategię Europa 2020. Jego celem jest umożliwienie zrównoważonego rozwoju zwiększającego spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy. Program stanowi narzędzie realizacji polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego.

W ramach RPO WM 2014 – 2020 możliwe jest uzyskanie dofinansowania tzw. projektów twardych wspieranych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz tzw. projektów miękkich, przeznaczonych na inwestycje w zasoby ludzkie, wspieranych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)

Cel główny RPO WM 2014 – 2020, tj. inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy osiągnąć będzie poprzez cele strategiczne stanowiące odpowiedź na trzy podstawowe wyzwania Strategii Europa 2020, w kontekście wspierania rozwoju inteligentnego, zrównoważonego, jak i włączającego:

- rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach,
- przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację,
- wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku stanowi podstawowy i nadrzędny dokument strategiczny regionu, przesądzający o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych – ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Należy również pamiętać, iż na politykę regionalną województwa składają się zobowiązania płynące ze współpracy o zasięgu globalnym, europejskim, szeroko pojęta polityka publiczna państwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

poszczególnych gmin, ustawy samorządowe oraz plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wizja Strategii określa Mazowsze jako region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców. Najważniejsze cele w sferze społecznej to:

- poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki,
- wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Strategia polityki społecznej województwa mazowieckiego na lata 2014 – 2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 jest dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, precyzującym i uszczegóławiającym zadania samorządu wojewódzkiego w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona narzędzie realizacji aktywnej polityki społecznej w województwie, a jej misją jest włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu dla poprawy jakości życia mieszkańców Mazowsza. Głównym założeniem Strategii jest przechodzenie z prymatu działań o charakterze interwencyjnym na rzecz działań profilaktycznych i aktywizujących w celu zapewnienia warunków dla inkluzji społecznej i wzmacniania samodzielności osób i rodzin. Działania podejmowane będą w następującym zakresie:

- Zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, w szczególności z grup defaworyzowanych.
- Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i specjalistycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin.
- Rozwój działań profilaktycznych i specjalistycznych na rzecz ochrony dziecka i wzmocnienia rodziny.
- Rozwój zróżnicowanych form i usług społecznych wspierających samodzielność i aktywność osób starszych.

LOKALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Strategia rozwoju powiatu ostrowskiego

Strategia rozwoju powiatu ostrowskiego ujmuje główne cele i uwarunkowania rozwoju powiatu w horyzoncie do 2022 roku. Celem opracowania strategii rozwoju było przygotowanie dokumentu, dzięki któremu władze powiatu mogą racjonalnie organizować swoje przyszłe działania. Dlatego też w strategii dominują przedsięwzięcia, które władza lokalna może sama podjąć i za które może odpowiadać.

Wizja powiatu brzmi: *Atrakcyjny dla inwestorów i turystów, bezpieczny Powiat, w którym mieszkańcy zaspokajają swoje potrzeby oraz mogą rozwijać swoje aspiracje zawodowe i intelektualne, uzdolnienia, a także dbać o swoje zdrowie i rozwój fizyczny.*

Cele strategiczne dla powiatu ostrowskiego brzmią:

- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu,
- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i potencjału inwestycyjnego powiatu,

- promocja atrakcyjności turystycznej powiatu ostrowskiego,
- zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego i ochrona środowiska,
- rozwój przemysłu przetwórstwa rolno – spożywczego.

Cele szczegółowe, w sferze społecznej, obejmują głównie:

- aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych,
- wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników,
- podniesienie poziomu edukacji szkolnej i pozaszkolnej.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu ostrowskiego na lata 2016 – 2022

Głównym celem strategii jest: Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin, poprzez rozwój infrastruktury społecznej i działania w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu. Cele szczegółowe to:

- wspieranie środowiska osób niepełnosprawnych oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa infrastruktury społecznej,
- zapewnienie równego dostępu do udziału w życiu społecznym mieszkańcom powiatu,
- wspieranie i rozwój form pieczy zastępczej oraz pełnoletnich wychowanków form pieczy zastępczej.

W celu realizacji wymienionych wyżej celów konieczne jest zaplanowanie działań, adekwatnych do potrzeb. Pożądane jest zrealizowanie wszystkich wymienionych działań, niemniej jednak uzależnione będzie to od realnych możliwości finansowych podmiotów, którym przypisano realizację poszczególnych działań a także do faktycznych potrzeb, które mogą zmienić się na przestrzeni najbliższych lat. Działania usystematyzowano w obszary jak niżej:

- 1) Rozwój infrastruktury społecznej w powiecie
- 2) Wspieranie środowiska osób niepełnosprawnych
- 3) Rozwój form opieki nad dzieckiem i rodziną.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szulborze Wielkie na lata 2016-2023

Stanowi dokument strategiczny, kładący nacisk na zrównoważony rozwój Gminy (bazujący na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno – kulturowej), prowadzący w efekcie do poprawy jakości życia mieszkańców i budowania jego trwałych podstaw ekonomicznych oraz środowiskowych. Ukierunkowany jest na poprawę warunków życia mieszkańców, ożywienie gospodarcze obszaru, zahamowanie nadmiernej migracji, podniesienie mobilności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia.

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

III. 1. CHARAKTERYSTYKA GMINY SZULBORZE WIELKIE

Gmina Szulborze Wielkie leży w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, we wschodniej części powiatu ostrowskiego.

Gmina Szulborze Wielkie graniczy:

- od południowego - wschodu z gminą Nur,
- od zachodu z gminą Zaręby Kościelne,
- od północy z gminą Andrzejewo,
- od wschodu z gminą Czyżew w województwie podlaskim.

Największą miejscowością gminy jest Szulborze Wielkie.

Funkcje usługowe związane z obsługą ludności koncentrują się we wsi Szulborze Wielkie.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 6 relacji Warszawa – Białystok, kategorii linia magistralna. Linia ta wchodzi w skład linii kolejowej E 75 i I Paneuropejskiego Korytarza Transeuropejskiego, który przebiega od Polski do Finlandii.

Na terenie gminy znajduje się jeden przystanek kolejowy Szulborze-Koty, który powstał w 1950 roku.

Przez gminę Szulborze Wielkie nie przebiegają żadne drogi krajowe ani wojewódzkie. Najbliżej granic gminy przebiega droga krajowa nr 63 relacji Siedlce – Łomża (ok. 700 m od wschodniej granicy gminy).

III. 2. POŁOŻENIE GMINY NA TLE PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Rysunek nr 1. Położenie gminy Szulborze Wielkie na tle podziału administracyjnego kraju.

Na terenie gminy Szulborze Wielkie zdecydowanie największy udział gruntów stanowią użytki rolne – 76,2%. Użytki leśne zajmują 19,7%. Grunty zabudowane stanowią zaledwie 3,5% powierzchni gminy.

Tabela 1: Struktura użytków

Lp.	Rodzaj użytków	Powierzchnia ha	Udział %	Lp.	Rodzaj użytków	Powierzchnia ha
1.	Użytki rolne	3553	76,11	1.1.	grunty orne	2937
				1.2.	sady	40
				1.3.	łąki trwałe	66
				1.4.	pastwiska trwałe	375
				1.5.	Grunty rolne zabudowane	119
				1.6.	Grunty pod stawami	0
				1.7.	Grunty pod rowami	10
				1.8.	Grunty zadrzewione i zakrzewione na użyt. rol.	6
2.	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	917	19,64	2.1.	las	917
				2.2.	Grunty zadrzewione i zakrzewione	0
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	167	3,58	3.1.	Tereny mieszkaniowe	1
				3.2.	Tereny przemysłowe	0
				3.3.	Inne tereny zabudowane	3
				3.4.	Zurbanizowane tereny niezabudowane	0
				3.5.	Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	1
				3.6.	Tereny komunikacyjne - drogi	107
				3.7.	Tereny komunikacyjne - kolejowe	53
				3.8.	Grunty przezn. pod bud. dróg pub. lub linii kolej.	2
				3.9.	Użytki kopalne	0
4.	Grunty pod wodami	6	0,13	4.1.	Morskimi wewnętrznymi	0
				4.2.	Powierzchniowymi płynącymi	6

				4.3.	Powierzchniowymi stojącymi	0
5.	Użytki ekologiczne	0	0,0			
6.	Nieuzytaki	25	0,54			
7.	Tereny różne	0	0,0			
Razem powierzchnia ewidencyjna gminy		4668	100,0			

III. 3. PODZIAŁ GMINY NA OBRĘBY GEODEZYJNE

Obszar gminy Szulborze Wielkie dzieli się na 17 obrębów geodezyjnych.

Tabela 2. Charakterystyka obrębów geodezyjnych

L p.	Nr obrębu	Pow. ha	Nazwa obrębu
1	1.	359	Brulino- Lipskie
2	3.	201	Godlewo- Gudosze
3	4.	517	Gostkowo
4	5.	110	Grędzice
5	6.	148	Helenowo
6	7.	207	Janczewo- Sukmanki
7	8.	265	Janczewo Wielkie
8	9.	504	Leśniewo
9	11.	147	Słup
10	12.	382	Słup-Kolonia
11	13.	269	Smolewo - Parcele
12	14.	317	Smolewo- Wieś
13	15.	271	Szulborze-Koty
14	16.	437	Szulborze Wielkie
15	17.	175	Świerże- Leśniewek
16	18.	207	Uścianek-Dębianka
17	19.	152	Zakrzewo-Zalesie

Gmina Szulborze Wielkie liczy 15 radnych.

Przy Radzie działają następujące stałe komisje:

- Komisja Rewizyjna,
- Komisja Skarg, Wniosków i Petycji,
- Komisja Rolnictwa i Rozwoju Gospodarczego,
- Komisja Budżetowa i Spraw Socjalnych.

W skład Gminy Szulborze Wielkie wchodzi 17 jednostek pomocniczych - sołectw:

- Szulborze Wielkie,
- Brulino – Lipskie,
- Godlewo – Gudosze,
- Gostkowo,
- Grędzice,
- Helenowo,
- Janczewo – Sukmanki,
- Janczewo Wielkie,
- Leśniewo,
- Mianówek,
- Słup,
- Słup – Kolonia,
- Smolewo – Parcele,
- Smolewo – Wieś,
- Świerże – Leśniewek,
- Uścianek – Dębianka,
- Zakrzewo – Zalesie.

Siedzibą władz gminnych jest miejscowość Szulborze Wielkie.

W 2020 roku funkcjonowały Gminne jednostki organizacyjne:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim;
- Biblioteka Publiczna Gminy Szulborze Wielkie;
- Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim.

III. 4. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Na terenie Gminy Szulborze Wielkie jest zameldowanych 1679 osób (stan na 30 czerwca 2020 r.), z czego 48,30% stanowiły kobiety, a 51,70% mężczyźni. Liczba ludności gminy stanowi 2,39 % ludności powiatu, 1,36% ludności województwa. Struktura ludności gminy przedstawia się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 17,80% , osoby w wieku produkcyjnym 62,10%, a w wieku poprodukcyjnym 20,10%. Według stanu na 31 grudnia 2020 stopa bezrobocia w gminie wyniosła 2,75%. Stopa bezrobocia dla powiatu wynosi 9,3%, dla województwa wynosi 6,2%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Szulborze Wielkie wynosiła 46 w tym 1,20% stanowiły kobiety, 1,55% mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 1,25% .

Tabela 3. Liczba mieszkańców wg grup wiekowych

Grupa wiekowa	Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci	
	mężczyzna	kobieta
0-3	26	36
4-6	28	23
7-18	94	100
19	10	8
wiek produkcyjny	547	423
60-64		50
65-74	79	87
75-79	18	18
80+	38	61

Tabela 4. Liczba mieszkańców wg grup wiekowych

Grupa wiekowa	Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci	
	mężczyzna	kobieta
10-19	85	83
wiek produkcyjny	497	400
60-64		52
65-74	123	105
75-79	49	42
80+	86	124

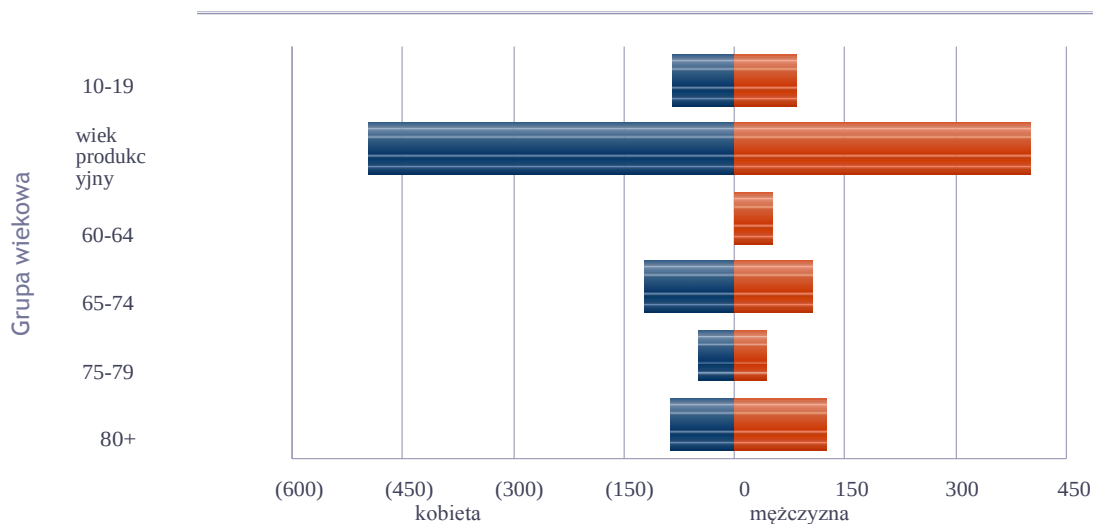
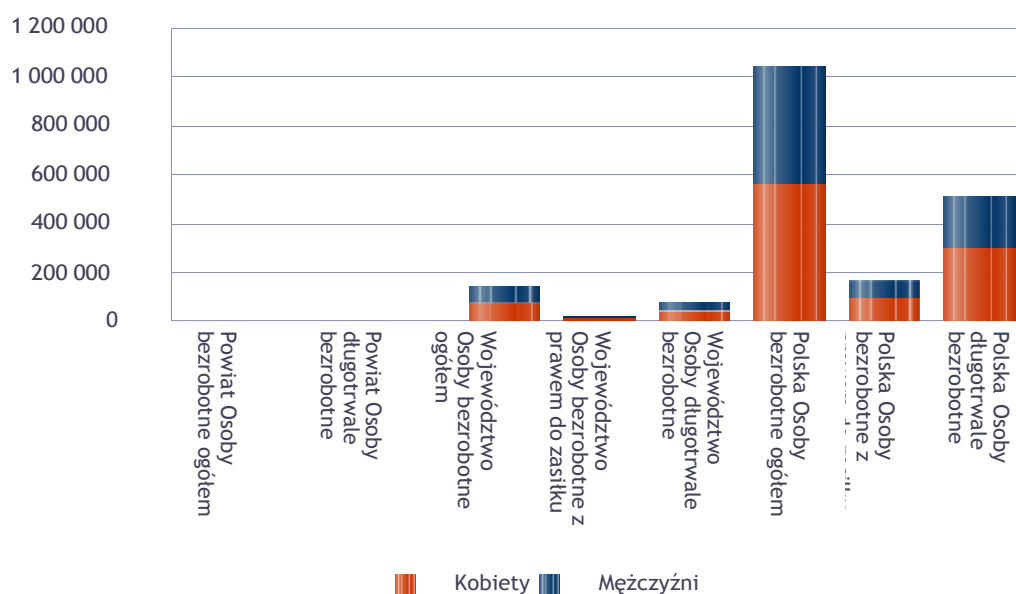
Wykres 1. Prognozowana liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych, liczba długotrwale bezrobotnych oraz liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku w 2020 r.

Status	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bezrobotni ogółem	2 784	1336	1 448
Bezrobotni z prawem do zasiłku	478	221	257
Długotrwale bezrobotni	1 462	621	841

Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych, liczba bezrobotnych długotrwale oraz liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku, ogółem i w podziale na płeć. Wizualizacja prezentuje powiat na tle województwa, powiat na tle kraju.

Migracje przebiegały w kierunku miasta i zagranicy, związane były z brakiem miejsc pracy.

Tabela 6. Dynamika urodzeń i zgonów

2016	2017	2018	2019
-5,7‰	0‰	- 2,3‰	-12,98‰

III. 5. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Transport autobusowy

Sieć komunikacji autobusowej w 2019 roku prowadzona była tylko przez prywatnych przewoźników. Brak linii komunikacji autobusowej w kierunku Czyżewa. Likwidacja oraz ograniczenie autobusowych połączeń utrudnia poruszanie się przede wszystkim do gmin sąsiednich, zwłaszcza po godzinach szczytu oraz w weekendy i święta. Na terenie gminy działa komunikacja autobusowa dowożąca dzieci i młodzież do szkoły podstawowej w Szulborzu Wielkim.

Linia kolejowa

W grudniu 2019 roku został oddany do użytku drugi tor na modernizowanym odcinku Sadowne – Czyżew. Pociągi mogą już jeździć po obu wyremontowanych torach. Odnowione zostały stacje i przystanki kolejowe. Zainstalowano nową sieć trakcyjną oraz systemy sterowania ruchem kolejowym. W miejscowości Mianówek wybudowano przejście gospodarcze. Przejazdy kolejowe w miejscowości Szulborze Wielkie oraz Brulino – Lipskie zostały zabezpieczone sygnalizacją świetlną i półrogatkami. Zmodernizowane przejazdy kolejowo – drogowe i nowoczesny system sterowania ruchem zapewnią wyższy poziom bezpieczeństwa podróży.

III. 6. GOPSPODARKA

Gospodarka odpadami komunalnymi

Utworzenie i obsługa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy to obowiązek wynikający z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W ramach tego systemu gmina prowadzi działania związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie gminy.

Jednym z głównych celów systemu jest zrealizowanie obowiązków wynikających z dyrektyw unijnych związanych z osiągnięciem odpowiednich poziomów odzysku poszczególnych frakcji odpadów. Po sporządzeniu sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2018 rok obliczono: 1) osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania wynosił 18,15 % (dopuszczalny maksymalny poziom dla 2018 r. to 40%)

2) poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wynosił 33,68 % (wymagany poziom dla 2018 r. to 30 %). W 2018 r. poziom odzysku papieru, metali, tworzyw sztucznych oraz szkła po raz pierwszy został w gminie Szulborze Wielkie został osiągnięty. Należy jednak podjąć działania zmierzające do dokładniejszego segregowania odpadów komunalnych przez mieszkańców ze względu na to, że w kolejnych latach wymagane poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia znacząco wzrastają (dla roku 2018 jest to 30 %, a w 2019 – 40%, zaś w 2020 to aż 50%). Podejmowane są działania edukacyjno – informacyjne, a także kontrolne, mające na celu zmobilizowanie mieszkańców do lepszej, dokładniejszej segregacji odpadów.

Gospodarki niskoemisyjna

Na terenie gminy Szulborze Wielkie obowiązuje Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Szulborze Wielkie na lata 2015 – 2020” przyjęty Uchwałą nr 55/XII/2016 Rady Gminy Szulborze Wielkie z dnia 29 czerwca 2016 r. Plan ten pozwala Gminie na pozyskiwanie funduszy zewnętrznych dotyczących ograniczania niskiej emisji, czy też na podejmowanie działań zmierzających do poprawy czystości powietrza na terenie Gminy poprzez między innymi:

- termomodernizację budynków,
- wymianę pieców.

III. 7. OŚWIATA

Tabela 7. Metryczka gminy

Dane o gminie	Dane z roku 2018	Dane z roku 2019
Liczba ludności gminy	1.677	1690
Budżet gminy (wykonanie 2018, plan 2019)	7.421.848 zł	11.078.755 zł
Budżet w przeliczeniu na jednego mieszkańca	4.425,67 zł	6.555,48 zł
Dochody własne gminy bez subwencji oświatowej w przeliczeniu na jednego mieszkańca	1.883,53 zł	3.546,700 zł
Otrzymana subwencja oświatowa	1.266.327 zł	1.362.178 zł
Subwencja oświatowa w przeliczeniu na jednego ucznia	7.195,04 zł	8.012,81 zł
Wydatki na oświatę i wychowanie w działach 801 i 854	1.777.515 zł	1.937.397 zł
Wydatki na oświatę i wychowanie w działach 801 i 854 w przeliczeniu na jednego ucznia	10.099,52 zł	11.396,45 zł
Liczba wychowanków oddziałów zerowych i szkół prowadzonych przez JST	176	170

Obsada kadrowa szkoły

Na podstawie zatwierdzonych arkuszy organizacji pracy szkoły w roku szkolnym 2018/2019 zatrudnionych było:

- 1) 18 nauczycieli, w tym 1 nauczyciel wspomagający,
- 2) 1 pracownik administracji,
- 3) 5 pracowników obsługi.

W ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowi Mazowieckiej na okres miesiąca zatrudniona została 1 osoba bezrobotna w ramach prac interwencyjnych w Szkole Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim na stanowisku asystenta nauczyciela w szkole. Na podstawie obowiązującej umowy pomiędzy PUP w Ostrowi Mazowieckiej a Dyrektorem Szkoły Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim, po zakończeniu trwania prac interwencyjnych, osoba bezrobotna została zatrudniona na stanowisku asystenta nauczyciela w szkole.

Tabela 8. Poziom wykształcenia nauczycieli w roku szkolnym 2018/2019

Szkoła	Wyższe magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym	Licencjat	Studium Nauczycielskie	Pozostałe
Szkoła Podstawowa im. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim	18	-	-	-

Tabela 9. Zatrudnienie nauczycieli w szkole roku szkolnym 2018/2019 w przeliczeniu na etaty:

Wyszczególnienie			Liczba stosunków pracy nauczycieli					
			ogółem	bez stopnia	stażysta	kontraktowy	mianowany	dyplomowany
Stopień doktora lub doktora habilitowanego, dyplom ukończenia studiów magisterskich i przygotowanie pedagogiczne	zatrudnienie w pełnym wymiarze		15	0	0	1	1	13
	zatrudnieni w niepełnym wymiarze	liczba	3	0	0	0	1	2
		w tym etatu	1,33	0,00	0,00	0,00	0,33	1,00
	Razem etaty		16,33	0,00	0,00	1,00	1,33	14,00

Struktura zatrudnienia nauczycieli wg posiadanych stopni awansu zawodowego nauczycieli przedstawia się następująco:

Tabela 10. Stopnie awansu zawodowego nauczycieli w roku szkolnym 2018/2019:

Szkoła	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany
Zespół Szkół w Szulborzu Wielkim	0	1	2	15

Nauczyciele Szkoły Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szulborzu Wielkim podwyższali własne kwalifikacje poprzez uczestnictwo w różnych formach doskonalenia i kształcenia zawodowego organizowanych przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży oraz Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Ostrołęce.

W roku szkolnym 2018/2019 nauczyciele podnosili swoje kwalifikacje zawodowe na studiach podyplomowych i kursach kwalifikacyjnych, uzyskując tym samym nowe kwalifikacje do nauczania następujących przedmiotów i specjalności:

- techniki i zajęć technicznych;
- matematyki,
- geografii,
- zarządzania oświatą.

Uczniowie Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim

W roku szkolnym 2018/2019 do szkół uczęszczało 170 uczniów (stan wg SIO na dzień 30 września 2018r.) Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół przedstawia się następująco:

Tabela 11. Liczba uczniów w toku szkolnym 2018-2019

Lp.	Szkoła (typ)	Liczba uczniów		Razem	Liczba oddziałów
		dziewczęta	chłopcy		
1.	Oddział przedszkolny sześciolatkowie	11	7	18	1
2.	Oddział przedszkolny grupa 4-ro i 5-ciolatków	7	15	22	1
2.	Szkoła Podstawowa	51	58	115	8
3.	Klasy gimnazjalne	10	5	15	1
Ogółem		85	85	170	11

Uczniowie z innych obwodów szkolnych spełniający obowiązek szkolny w Szkole Podstawowej w Szulborzu Wielkim:

Tabela 12. Liczba uczniów z innych obwodów

Typ szkoły	Uczniowie z obwodu szkolnego	Uczniowie z innych obwodów szkolnych
Oddziały przedszkolne	40	-
Szkoła Podstawowa	113	2
Klasy gimnazjalne	14	1
Razem	167	3

Dowożenie uczniów do szkół prowadzonych przez gminę

W roku szkolnym 2018/2019 dowożono 70 uczniów uprawnionych do dowożenia z Zespołu Szkół w Szulborzu Wielkim:

- Oddziały przedszkolne – 10 uczniów
- Szkoła Podstawowa – 51 uczniów
- Klasy gimnazjalne – 9 uczniów.

III. 8. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, której celem jest kształtowanie ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądaných struktur społecznych i stosunków społeczno - kulturowych. Działalność państwa oraz innych instytucji i podmiotów w zakresie pomocy społecznej zmierza do zaspokajania potrzeb społeczeństwa poprzez wsparcie osób i rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, a ich własne zdolności, możliwości i zasoby nie pozwalają na pokonanie trudności bez pomocy zewnętrznej.

Życie społeczne, polityczne i gospodarcze podlega ciągłym przemianom. Dynamika tych zmian zmusza jednostki zaangażowane w tworzenie polityki społecznej do perspektywicznego myślenia, przewidywania, planowania i dostosowywania się do nowych uwarunkowań. Do tego potrzeba spójnej i zorganizowanej strategii, która będzie odporna na wpływ jednostkowych problemów, ale będzie opierała się o długotrwałą, skuteczną i racjonalną pomoc. Planowanie strategiczne pomaga w efektywnym rozpoznawaniu zagrożeń społecznych, podejmowaniu działań profilaktycznych i niwelowania negatywnych konsekwencji pojawiających się problemów społecznych.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych określa najważniejsze działania, które należy zrealizować, aby umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, a tym samym ma ona zapewnić mieszkańcom Gminy Szulborze Wielkie warunki sprzyjające rozwojowi społecznemu i poczucie bezpieczeństwa społecznego. Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin tak, aby warunki ich bytowania odpowiadały godności człowieka. Zakres tych potrzeb jest uzależniony od cech indywidualnych i otoczenia społecznego.

Aktualnie uznaje się za niezbędne zaspokojenie podstawowych potrzeb człowieka takich jak:

- ochrona przed zagrażającym głodem,
- brakiem opału i odzieży,
- dostęp do opieki zdrowotnej i niezbędnych świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego w razie choroby, niepełnosprawności, starości, bezrobocia oraz niezawinionego pozbawienia środków do życia. Konieczne jest przeciwdziałanie pogarszaniu się poziomu życia tych osób.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szulborze Wielkie na lata 2021-2027 jest długookresowym dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców i ich rodzin, w szczególności należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Pojawienie się wirusa COVID-19 spowodowało poważne zagrożenie dla społeczeństwa w dziedzinie zdrowia publicznego oraz duże konsekwencje dla bezpieczeństwa ekonomicznego, demokracji czy kontaktów międzyludzkich. Niespotykana dotąd izolacja społeczna, wynikająca z wprowadzonych obostrzeń sanitarnych i kwarantanny narodowej, związana ze zdalną pracą i nauką, wpłynęła na nasilenie problemów i pojawienie się nowych trudności w rodzinach. Szczególnie jeśli do tego doda się bezrobocie i pogorszenie sytuacji materialnej. Ponadto trzeba nadmienić, iż obecna sytuacja ma wpływ na sposób opracowania Strategii i rezygnację z konsultacji w formie spotkań bezpośrednich. Zatem trzeba uwzględnić możliwość odzwierciedlenia się w najbliższych latach skutków pandemii w rodzinach i sytuacji mieszkańców gminy.

Dokumentem grupującym zadania w dziedzinie pomocy dla mieszkańców jest Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Należy jednak zaznaczyć, że różnorodność problemów społecznych, występujących na terenie gminy, determinuje konieczność uwzględnienia także innych obowiązujących aktów prawnych, które nierozzerwalnie mają wpływ na realizację różnych zadań społecznych.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) Ubóstwo,
- 2) Sieroctwo,
- 3) Bezdomność,
- 4) Bezrobocie,
- 5) Niepełnosprawność,
- 6) Długotrwała lub ciężka choroba,
- 7) Przemoc w rodzinie,
- 8) Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 9) Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 10) Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 11) Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- 12) Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- 13) Alkoholizm i narkomania,
- 14) Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 15) Klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Tabela 13. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej

Rok	Wskaźnik
2015	26%
2016	25%
2017	23%
2018	30%
2019	30%
2020	20%

Wykres 3. Wskaźnik bezrobocia w latach 2015-2020

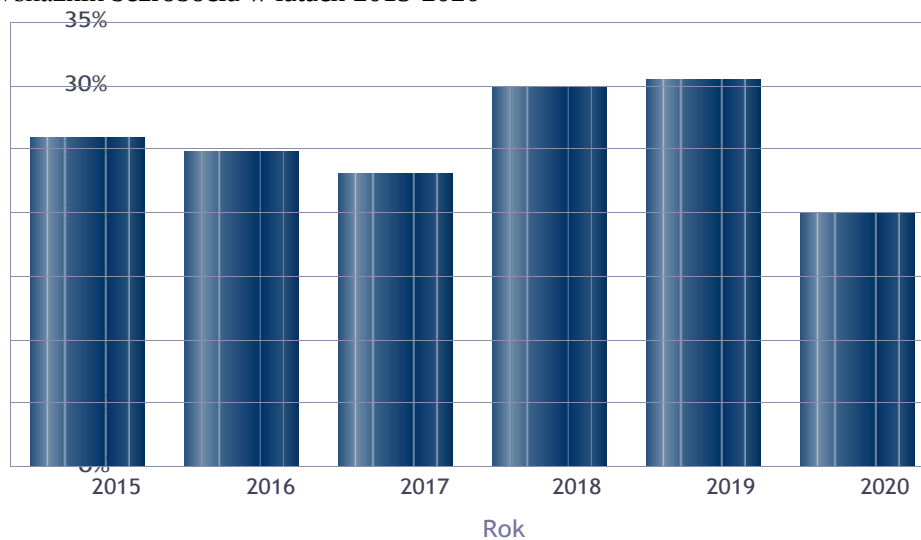

Tabela 14. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji

	Liczba świadczeniobiorców					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina	97	105	95	93	86	82
Powiat (średnia)	325	298	252	232	206	177
Województwo (średnia)	653	600	538	498	465	433

Wykres 4. Liczba świadczeniobiorców w latach 2015-2020

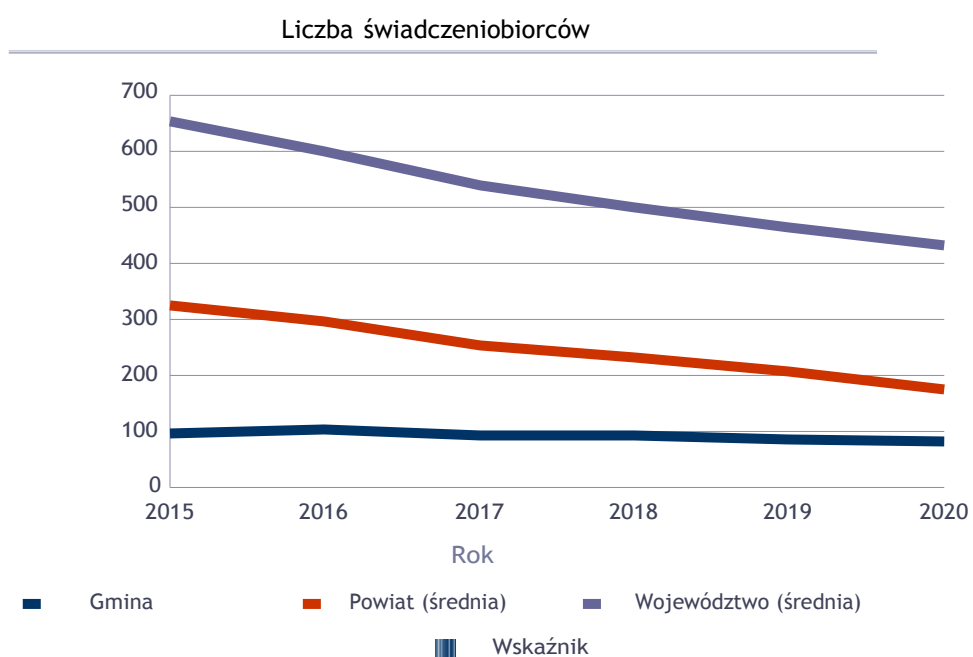

Tabela 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń w 2020 r.

Grupa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
0-17	59	34	25
Produkcyjny	43	19	24
Poprodukcyjny	3	2	1

Tabela 16. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2015	83	243
2016	90	282
2017	77	252
2018	92	208
2019	75	206
2020	60	178

Wykres 5. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy

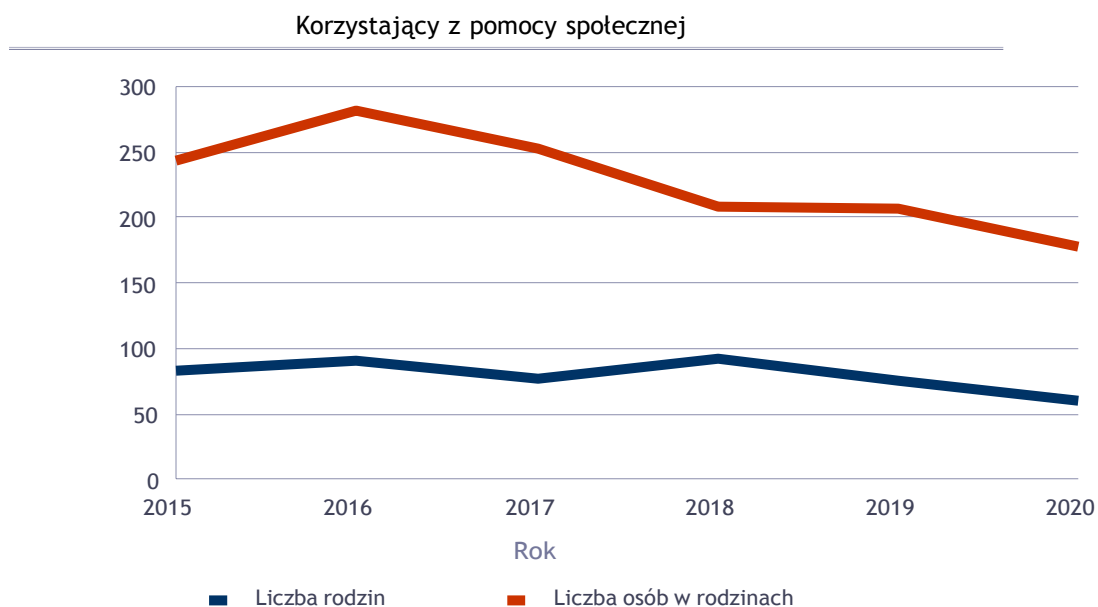

Tabela 17. Liczba kobiet korzystających z pomocy społecznej

		Liczba kobiet korzystających z pomocy					
Poziom	Wiek	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Szulborze Wielkie	0-17	37	37	35	35	33	34
	Produkcyjny	19	24	20	15	15	19
	Poprodukcyjny	3	2	4	6	5	2
Powiat (średnia)	0-17	3	3	3	3	3	3
	Produkcyjny	116	103	86	75	66	57
	Poprodukcyjny	17	19	22	21	25	19
Województwo (średnia)	0-17	92	81	69	62	55	49
	Produkcyjny	194	169	148	132	116	111
	Poprodukcyjny	53	55	62	62	56	56

Tabela 18. Liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej

		Liczba mężczyzn korzystających z pomocy				
Poziom	Wiek	2016	2017	2018	2019	2020
Szulborze Wielkie	0-17	30	29	22	23	25
	Produkcyjny	29	17	13	17	24
	Poprodukcyjny	1	2	2	1	1
Powiat (średnia)	0-17	3	3	2	2	2
	Produkcyjny	75	69	62	59	56
	Poprodukcyjny	9	9	9	10	9
Województwo (średnia)	0-17	86	72	65	57	51
	Produkcyjny	148	142	131	119	121
	Poprodukcyjny	20	24	24	23	23

Tabela 19. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w 2020 roku

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń
świadczenia niepieniężne	2 423
świadczenia pieniężne	126

Tabela 20. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

		Liczba osób				
Rodzaj świadczenia		2016	2017	2018	2019	2020
świadczenia niepieniężne		63	61	44	56	49
świadczenia pieniężne		43	47	49	30	33

Wykres 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

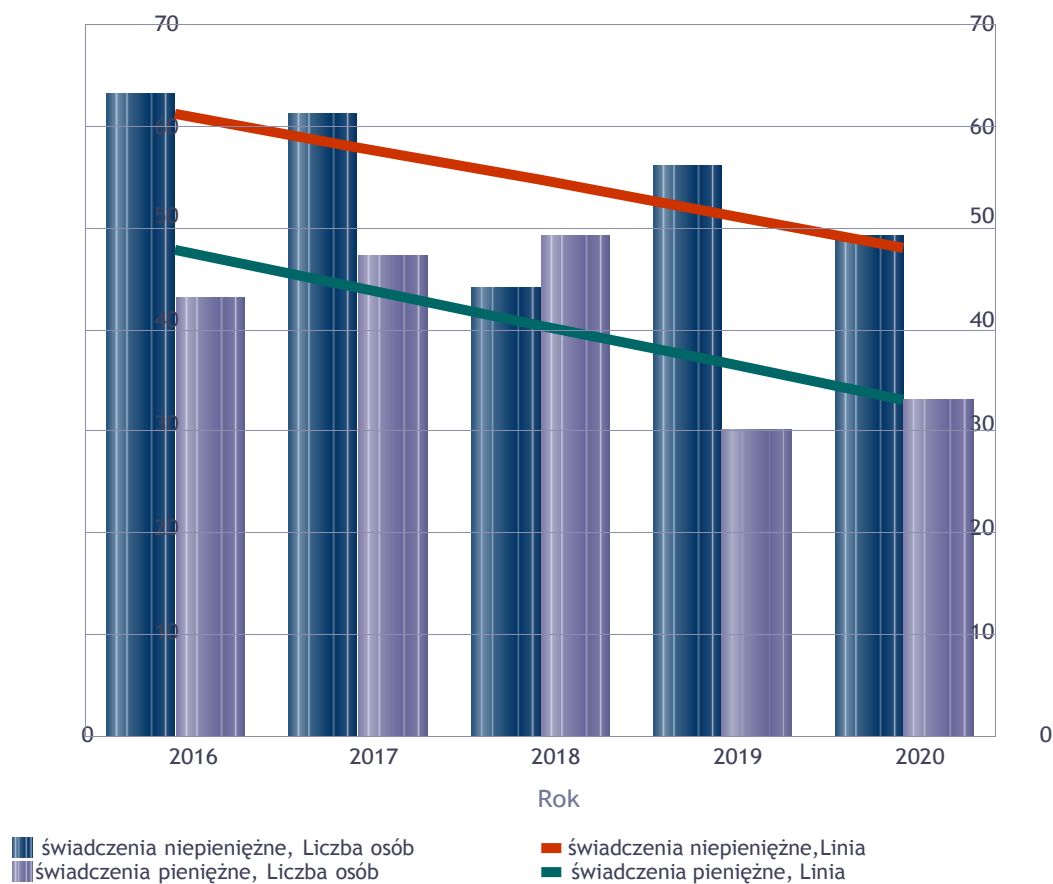

Tabela 21. Liczba rodzin korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin				
	2016	2017	2018	2019	2020
świadczenia niepieniężne	40	39	30	28	26
świadczenia pieniężne	43	38	49	30	32

Tabela 22. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin w 2020 roku

Typy rodzin	Liczba rodzin pobierających świadczenia		
	Ogółem	Świadczenia pieniężne	Świadczenia niepieniężne
jednoosobowe	16	16	0
wielooosobowe	34	16	26

Wykres 7. Liczba rodzin pobierających świadczenia

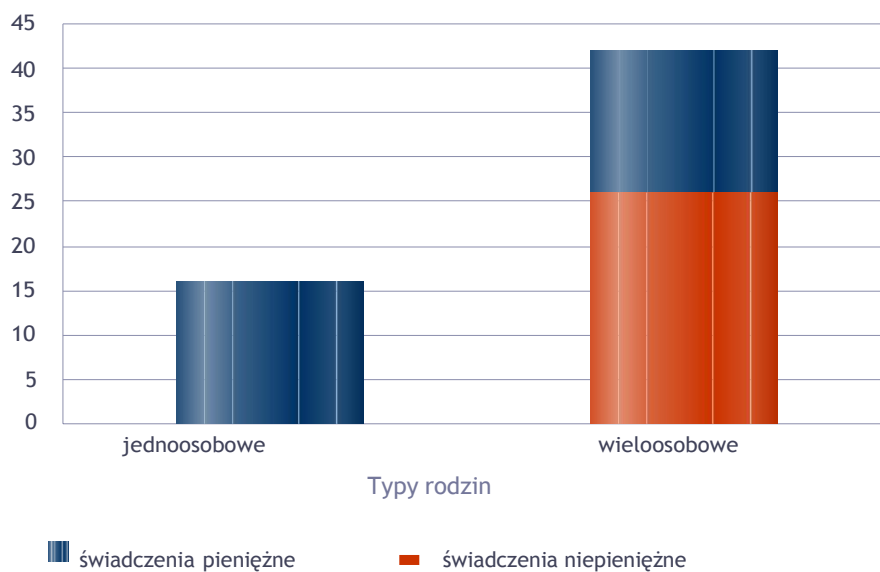

Tabela 23. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci w 2020 roku

Typ rodziny	Liczba świadczeń		
	Ogółem	Świadczenia pieniężne	Świadczenia niepieniężne
bez dzieci	88	88	
jedno dziecko	80	13	67
dwoje dzieci	845	9	836
troje dzieci	689	12	677
czworo i więcej dzieci	726	4	722
inne	121		121

Wykres 8. Liczba świadczeń

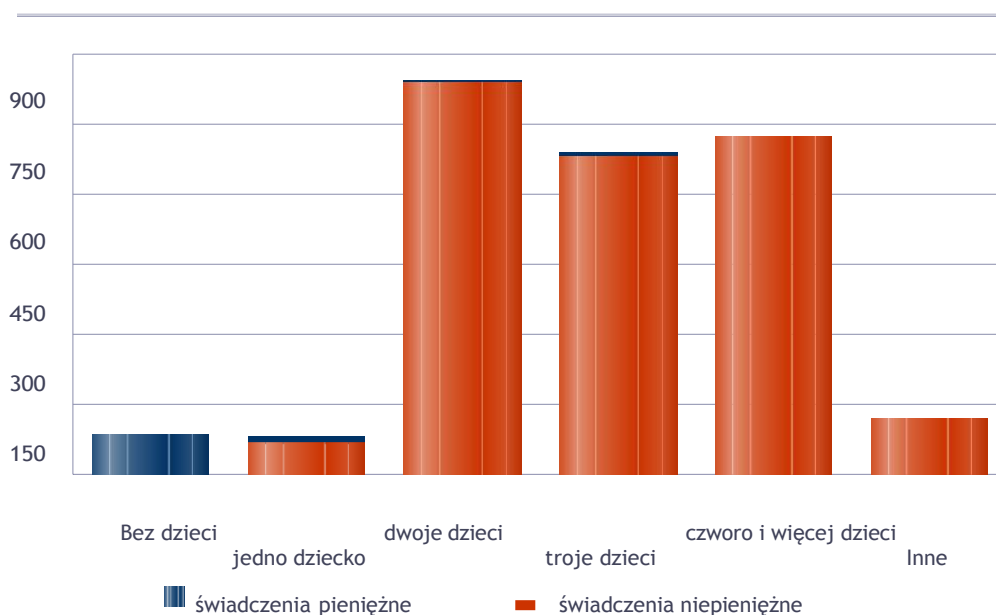

Tabela 24. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2020 roku.

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - ranking	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
UBÓSTWO	31
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	18
BEZROBOCIE	14
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBAOCHRONY WIELODZIETNOŚCI	9
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	8
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	8
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH IPROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	2
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - WTYM: RODZINY NIEPEŁNE	1
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.- WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - WTYM: RODZINY WIELODZIETNE	1
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	1

Tabela 25. Główne powody przyznania świadczeń w 2020 roku

		Liczba świadczeń	
Powód przyznania	Ogółem	świadczenia niepieniężne	świadczenia pieniężne
Ubóstwo	1 816	1 717	99
Potrzeba ochrony macierzyństwa	1 395	1 383	12
Wielodzietność	937	932	5
Bezrobocie	415	373	42
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	138	138	

Wykres 9. Liczba świadczeń udzielonych w 2020 roku

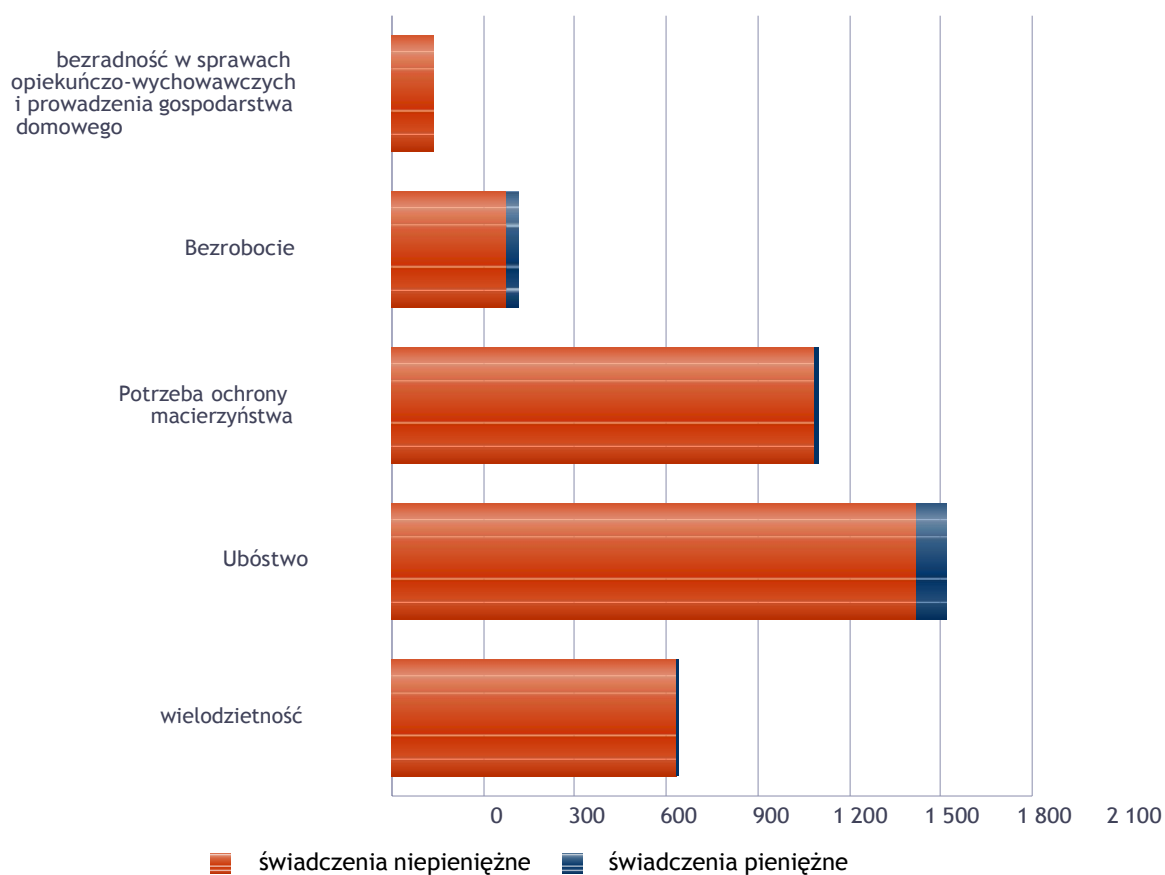

Tabela 26. Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych

Powód przyznania	Ogółem	Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny	Typ rodziny
		1-osobowa	2-osobowa	3-osobowa	4 i więcej osób
Ubóstwo	31	11	1	4	15
Bezrobocie	14	7	1	4	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	14				14
Niepełnosprawność	10	4	2	1	3
Długotrwała lub ciężka choroba	9	5	4		
wielodzietność	9				9

Wykres 10. Liczba rodzin pobierających świadczenia wg powodów

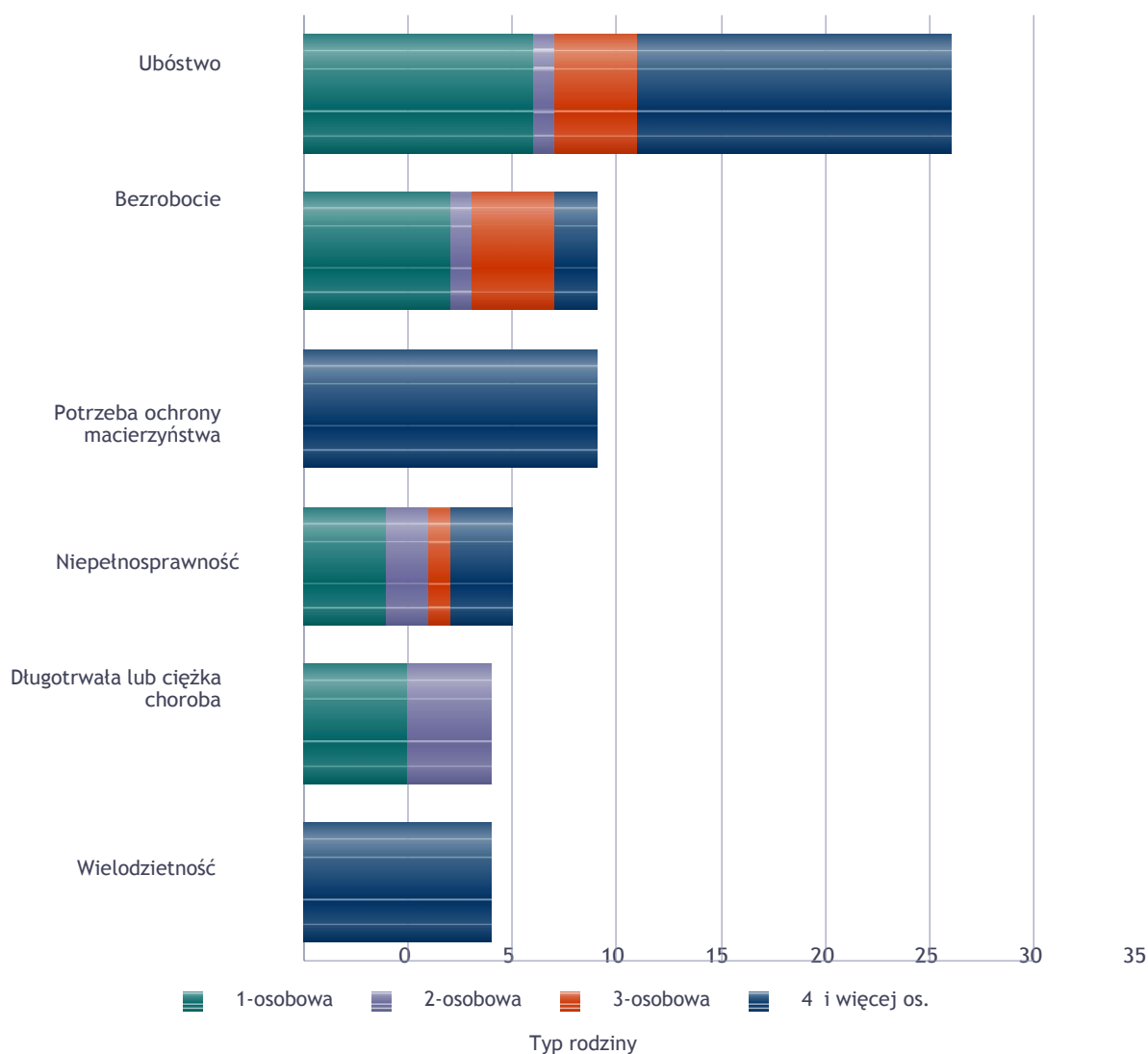

Tabela 27. Forma pomocy z pomocy społecznej w 2019 roku w ramach zadań własnych gminy

Forma pomocy	Ilość osób	Kwota
Schronienie	0	0,00
Posiłek w szkole	56	62811,00
Zasiłek celowy -program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	23	8115,00
Pogrzeb	0	0,00
Zdarzenie losowe	0	0,00
Zasiłki celowe	28	9338,00
Opłacenie pobytu w domach pomocy społecznej	1	30184
Zasiłek okresowy: – środki własne gminy	0	0,00

– dotacja z budżetu państwa	7	8267
Zasiłek stały: – środki własne gminy	0	27421
– dotacja z budżetu państwa	5	
Składka na ubezpieczenie zdrowotne:		
– środki własne gminy	0	0,00
– dotacja z budżetu państwa	5	2468,00

III.9. Zadania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Gmina realizuje zadania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w zakresie:

- 1) diagnozy aktualnego stanu problemów alkoholowych i zasobów umożliwiających prowadzenie działalności profilaktycznej i naprawczej,
- 2) zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych,
- 3) udzielania pomocy psychologicznej i prawnej dla rodzin z problemem alkoholowym (ochrona przed przemocą w rodzinie)
- 4) prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej wśród lokalnej społeczności ze szczególnym ukierunkowaniem na młodzież
- 5) działań mających na celu ograniczenie dostępności młodzieży do alkoholu,
- 6) wspomagania działalności instytucji, stowarzyszeń służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 7) podejmowania interwencji w związku z naruszeniem przepisów oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,

Mając na uwadze realizację powyższych zadań, działania nasze będą zmierzały do aktywizacji społeczności lokalnej, wspierania inicjatyw samopomocowych oraz szeroko pojętej współpracy z organizacjami, instytucjami i środowiskiem.

W zakresie swojej działalności ze środków przeciwdziałania alkoholizmowi prowadzona jest:

- pomoc terapeutyczna dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
- pomoc psychospołeczna i prawna a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie,
- profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna w szczególności dla młodzieży,
- systematyczne zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych wśród dzieci i młodzieży we wszystkich szkołach na terenie Gminy, poprzez pogadanki w szkołach na lekcjach wychowawczych, biologii, religii i przy innych okazjach, celem zagospodarowania wolnego czasu, oraz pogłębiania wiadomości o szkodliwości spożywania napojów alkoholowych oraz o skutkach narkomanii,
- organizowanie spotkań połączonych z wyświetleniem filmów wideo na temat skutków nadużywania alkoholu oraz narkomanii,
- organizowanie konkursów plastycznych lub konkursów wiedzy o skutkach alkoholizmu i narkomanii i uroczyste nagradzanie najlepszych uczestników,
- współpracowanie z organizatorami obozów, kolonii letnich lub zimowych dla dzieci z rodzin patologicznych i dofinansowanie pobytu i wyżywienia tych dzieci,
- wspieranie działań służących promocji zdrowego trybu życia poprzez dofinansowanie zakupów strojów sportowych oraz nagród dla zwycięzców turniejów sportowych

- doposażenie biblioteki w literaturę poświęconą problematyce uzależnień,
- kontrola przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi.

W chwili obecnej zarówno Ośrodek Pomocy Społecznej jak i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu zminimalizowania niekorzystnych zjawisk patologii społecznej występujących na terenie naszej Gminy prowadzi stałą współpracę z następującymi instytucjami:

- Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Powiatowa Komenda Policji w Ostrowi Mazowieckiej
- Wojewódzki Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży i Ostrołęce,
- Dyrektorzy szkół,
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej
- Sąd Rejonowy w Ostrowi Mazowieckiej- kuratorzy zawodowi i społeczni,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Ostrowi Mazowieckiej
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Ostrowi Mazowieckiej,
- Grupy samopomocowe AA działające na terenie powiatu.

Planując wizję rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata będziemy uwzględniać współpracę i zaangażowanie sił istniejących w środowisku.

III. 10. Gminny Program Wspierania Rodziny

Jednym z zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. W 2014 r. przygotowano Gminny Programu Wspierania Rodziny na lata 2014 –2016, który przyjęto do realizacji na sesji Rady gminy w dniu 09.05.2014 r. W 2017 r. przygotowano Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 –2021, który został przyjęty do realizacji uchwałą Nr 80/XVI/2017 Rady Rady Gminy Szulborze Wielkie w dniu 10.02.2017 r.

III. 11. Prace społecznie – użyteczne

Możliwość organizacji prac społecznie-użytecznych pojawiła się z końcem 2005 r. na skutek nowych uregulowań prawnych, dotyczących promocji zatrudnienia oraz aktywizacji osób bezrobotnych. Przedsięwzięcie to zostało ukierunkowane przede wszystkim na osoby długotrwale bezrobotne, znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej, które nie posiadały prawa do zasiłku i od dłuższego czasu korzystały ze świadczeń z pomocy społecznej.

Od 2014 roku Gmina Szulborze Wielkie systematycznie zawierała porozumienie z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowi Mazowieckiej. W programie brały udział osoby bezrobotne, pozostające w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, bez prawa do zasiłku, korzystające ze świadczeń OPS w Szulborzu Wielkim.

Realizacja programu opierała się na współpracy Urzędu Gminy w Szulborzu Wielkim, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej. Porozumienia zawierane były corocznie na okres od 1 kwietnia do 30 września. Każdy bezrobotny uczestniczący w programie był zobowiązany do przepracowania 40 godzin w miesiącu. Za każdą przepracowaną godzinę bezrobotny otrzymał wynagrodzenie.

W 2020 roku do prac społecznie-użytecznych przystąpiło 3 osoby.

Prace obejmowały głównie drobne prace remontowe, konserwatorskie a także porządkowe, w wymiarze 10 godzin tygodniowo (40 godzin miesięcznie) na terenie gminy.

Dzięki pracom społecznie-użytecznym podopieczni Ośrodka Pomocy Społecznej uczą się punktualności, obowiązkowości czy terminowości, co poprawia ich szanse w późniejszym poszukiwaniu stałej pracy. Ponadto osoby te zyskują dodatkowe środki finansowe, odzyskują wiarę we własne możliwości i znacznie lepiej funkcjonują w swoim środowisku.

III. 12. Karta Dużej Rodziny i inne świadczenia

Gmina Szulborze Wielkie powierzyła Ośrodkowi Pomocy Społecznej realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, jakim jest prowadzenie postępowania w sprawach Karty Dużej Rodziny na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

Tabela 28. Statystyka dotycząca Karty Dużej Rodziny w 2020 roku

Wyszczególnienie	Liczba
Liczba wszystkich rodzin posiadających Kartę Dużej Rodziny:	83
Liczba nowych rodzin, którym przyznano Kartę Dużej Rodziny:	11
Liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny dla członków rodzin, z tego:	30
– dla nowych rodzin	30
– dla nowego członka rodziny	0

Tabela 29. Świadczenie wychowawcze (Program 500+)

Rodzaj świadczenia	Liczba osób	Liczba rodzin	Kwota
Świadczenie wychowawcze (Program 500+)	285	174	1 701 985,40

Tabela 30. Dobry start (Program 300+)

Rodzaj świadczenia	Liczba osób	Liczba rodzin	Kwota
Dobry start (Program 300+)	193	126	59 520

Tabela 31. Rodzaje świadczeń rodzinnych i świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim

Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków z tytułu:	Liczba osób	Liczba rodzin	Kwota
Urodzenia dziecka	6	6	6 000,00
Opieki nad dzieckiem okresie korzystania urlopu wychowawczego	3	3	16 373,00
Samotnego wychowywania dziecka	7	7	17 177,00
Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	0	0	0,00
Do 5 roku życia	1	1	540,00
Powyżej 5 roku życia	5	5	5 500,00
Rozpoczęcie roku szkolnego	84	84	8 400,00
Na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	8	8	12 091,00
Na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	11	11	8 349,00
wychowanie w rodzinie wielodzietnej	24	24	28 120,00
-Zasiłki pielęgnacyjne	44	43	114 395,00
-Świadczenia pielęgnacyjne	4	4	87 840,00
Zasiłki dla opiekuna	2	2	14 880,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy	3	3	21 700,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	9	9	9 000,00
Świadczenia rodzicielskie	2	2	16 447,00
Fundusz alimentacyjny	2	2	16 870,00
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	7	7	8 608,00
Składki na ubezpieczenie społeczne	6	6	18 153,00
Razem	228	228	410 443,0

III. 13. Problemy przemocy domowej - Zespół Interdyscyplinarny

Zgodnie z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie od marca 2011 roku w Szulborzu Wielkim działa Zespół Interdyscyplinarny, którego obsługę administracyjno-techniczną zapewnia OPS w Szulborzu Wielkim. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele:

Ośrodka Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim	1 osoba
Komisariatu Policji w Nurze	1 osoba
Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	3 osoby
Służba zdrowia	1 osoba
Sądowa Służba Kuratorska w Ostrowi Maz.	1 osoba
Nauczyciele ze Szkoły Podstawowej w Szulborzu Wielkim	2 osoby

W 2020 roku Policja na terenie Gminy Szulborze Wielkie założyła „Niebieską Kartę” część A w 14 rodzinach z przyczyn stosowania przemocy i nadmiernego spożywania alkoholu. Z 2019 roku pozostało 5 rodzin, w których były założone przez Policję Niebieskie Karty,

na których Zespół Interdyscyplinarny pracował nadal w 2020 roku. Łączna liczba w 2020 roku wynosiła 19 Niebieskich Kart, na których Zespół pracował. Po przekazaniu dokumentacji przez Policję Zespół Interdyscyplinarny w ciągu 7 dni od daty otrzymania, wszczynał procedurę i podejmował pracę z tymi rodzinami. W 2020 r. zakończono procedurę „Niebieskiej Karty” w 10 przypadkach – w 5 przypadkach z powodu ustania przemocy w rodzinie, a w 5 przypadkach z powodu braku zasadności podejmowania działań. Na 2021 rok pozostało 9 rodzin, z którymi Zespół Interdyscyplinarny nadal pracuje.

III. 14. Działalność kulturalna

Działalność Biblioteki Publicznej Gminy

Biblioteka powstała w 1951 roku. Jej działalność polega na gromadzeniu, opracowaniu, udostępnianiu, udzielaniu informacji i organizowaniu spotkań kulturalno-oświatowych.

Na koniec ubiegłego roku księgozbiór w Bibliotece liczył 12 043 woluminy, w roku zakupiono 507 woluminów. Oprócz książek biblioteka kupuje multimedia – ogółem zakupiono 266 pozycji, w tym 29 to książki mówione. Ogółem na zakup książek, filmów i audiobooków wydano 8760 zł., w tym 5 000,00 zł to kwota otrzymywana jako dotacja celowa z Biblioteki Narodowej w Warszawie na zakup nowości. W roku bieżącym na koniec listopada do Biblioteki zakupiono 320 nowych książek.

Ogółem do Biblioteki zarejestrowano 260 czytelników, w tym: 126 osoby uczące się; 85 osoby pracujące; 49 emeryci i renciści.

Na koniec 2018 roku ogółem wypożyczono na zewnątrz – 3942 woluminy, na miejscu – 1025 woluminy; multimediiów na zewnątrz – 111 filmów i 25 audiobooki.

Biblioteka posiada 4 komputery, w tym 3 przeznaczone dla użytkowników, drukarkę kolorową i urządzenie wielofunkcyjne. W roku ubiegłym z komputerów skorzystało – 292 osoby.

W ramach prac kulturalno-oświatowych organizowano spotkania cykliczne - były to Dni Pluszowego Misia, wycieczki do biblioteki. W okresie ferii i wakacji organizowane są warsztaty tematyczne (plastyczne, manualne i inne) dla najmłodszych i osób zainteresowanych.

Według analizy Bibliotek Publicznych powiatu ostrowskiego w 2018 r. wskaźników na 100 mieszkańców, Biblioteka w Szulborzu uplasowała się na:

- Posiadanego księgozbioru - 2 miejscu- 697,43 woluminy,
- Zakupu nowości wydawniczych – na 3 miejscu- 25,71 woluminy,
- Ilości czytelników – na – 4 miejscu -15,06.
- Ilości wypożyczeń – na 4 miejscu – 228,26 woluminy.

III. 15. OPIEKA ZDROWOTNA

Z działu Zdrowie w Urzędzie Gminy w Szulborzu Wielkim prowadzone są sprawy z zakresu:

1. Organizacja opieki zdrowotnej;
2. Programy w zakresie ochrony zdrowia – sprawozdawczość.

Na terenie Gminy Szulborze Wielkie w 2020r. funkcjonowały dwa Ośrodki Zdrowia:

1. Centrum Medyczne Diagnostyczne w Siedlcach - Ośrodek Zdrowia w Szulborzu Wielkim;
2. Centrum Medyczne Gajda – Med. w Pułtusk, Filia w Szulborzu Wielkim.

Opiekę stomatologiczną zapewnia lekarz stomatolog Zbigniew Pakieła prowadzący Indywidualną Praktykę Lekarską w Szulborzu Wielkim.

W/w podmioty zapewniają opiekę zdrowotną w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Na terenie Gminy Szulborze Wielkie (przy Urzędzie Gminy i Ośrodku Zdrowia) funkcjonuje Podstacja Pogotowia Ratunkowego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „MEDITRANS OSTROŁĘKA”.

Specjalistyczną opiekę medyczną dla mieszkańców Gminy Szulborze Wielkie zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Zespołów Opieki Zdrowotnej – Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej – Curie w Ostrowi Mazowieckiej.

IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji (stanu), w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Metoda SWOT ma szczególne znaczenie w analizie strategicznej – stanowi ona kompleksową metodę służącą do badania otoczenia organizacji i analizy jej wnętrza. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse w otoczeniu), *threats* (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacji, który prezentuje poniższy rysunek nr 1.

Rysunek nr 2. Schemat klasyfikacji analizy SWOT

Źródło: Gierszewska G., Romanowska M., *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009 r.

Czynniki mające wpływ na bieżący i przyszły rozwój samorządu lokalnego podzielić należy na: **zewnętrzne** w stosunku do gminy oraz mające charakter uwarunkowań **wewnętrznych**, wywierające **negatywny** wpływ oraz mające wpływ **pozytywny**.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników: zewnętrzne pozytywne, czyli **szanse**, zewnętrzne negatywne, czyli **zagrożenia**, wewnętrzne pozytywne, czyli **mocne strony** oraz wewnętrzne negatywne, czyli **słabe strony**.

Słabe i mocne strony to cechy stanu obecnego, szanse i zagrożenia – zjawiska przyszłe (spodziewane). Słabe i mocne strony to czynniki, na które społeczność lokalna ma wpływ planistyczny i zarządczy, szanse i zagrożenia – czynniki obiektywne, na które społeczność lokalna nie ma bezpośredniego wpływu sprawczego.

Przedstawiona poniżej analiza powstała w oparciu o zdiagnozowaną w pierwszej części dokumentu bieżącą sytuację społeczną gminy.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

Tabela 32. Analiza SWOT – mocne i słabe strony

Mocne Strony	Słabe Strony
Otwartość na nadchodzące zmiany	Niedostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych
Umiejętność szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych	Brak rozwiniętej sieci wyposażonych świetlic wiejskich, boisk
Inwestycje władz samorządowych w bazę i infrastrukturę systemu społecznego	Wysoki poziom bezrobocia
Umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych	Niewystarczające środki na zadania z zakresu polityki społecznej
Dobrze wyposażona biblioteka	Pokoleniowość rodzin korzystających z pomocy społecznej
Hala sportowa	Brak mobilności zawodowej i niska samoocena klientów
Ośrodki zdrowia i podstacja pogotowia na terenie Gminy	Ubóstwo społeczeństwa
Poradnictwo socjalne	Zbyt mała ilość placówek pomocy społecznej
Umiejętne dysponowanie środkami finansowymi	Niska aktywność środowisk do tworzenia grup samopomocowych i grup wsparcia
Atrakcyjne walory turystyczne gminy	Nieaktywny sektor organizacji pozarządowych
Wykształcona i kompetentna kadra zatrudniona w polityce społecznej na terenie gminy	Mała liczba miejsc pracy
	Ujemny przyrost naturalny oraz saldo migracji
Umiejętność pozyskiwania partnerów	Słaby zasób mieszkań komunalnych i socjalnych

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

Tabela 33. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia

Szanse	Zagrożenia
Aktywizacja ludności, a w szczególności organizacja czasu wolnego i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	Roszczeniowa postawa osób objętych pomocą społeczną
Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych	Niestabilność prawna, brak jasnych uregulowań w zakresie rozdziału zadań i środków (państwo-gmina)
Współpraca organizacji i gminy	Wzrost agresji wśród młodzieży oraz różnego rodzaju uzależniania
Fundusze celowe na pomoc społeczną	Brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury pomocy społecznej
Rozwój stowarzyszeń działających na terenie gminy na rzecz lokalnej społeczności	Odływ ludzi młodych i wykształconych z gminy
Pozyskiwanie sponsorów	Rozluźnienie więzi rodzinnych
Wzmocnienie profilaktyki	Pogłębiające się konflikty międzyludzkie
Planowana rozbudowa punktów opieki i	Negatywne tendencje demograficzne (starzenie

aktywizacji dzieci i młodzieży- świetlice wiejskie, boiska itp.	spadek liczby urodzeń)
Rozwój oferty edukacyjnej oraz dostosowanie jej do zapotrzebowania na rynku pracy	Zmniejszające się fundusze UE

V. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Szulborze Wielkie pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności, stały wzrost odsetka osób starszych w populacji gminy,
- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
- wysoka liczba rodzin wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- rozwijanie aktywności obywatelskiej oraz usprawnianie lokalnego systemu pomocy społecznej.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021-2027. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej: udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;
2. Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania: zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
3. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju: wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy, oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
4. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju: pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;
6. Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego: doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie, a także rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

Zjawiska powyższe występują na terenie całego kraju w różnej skali w różnym natężeniu.

VI. MISJA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie na lata 2021-2027 jest ukierunkowana na racjonalizację polityki społecznej. Poprzez określone w dalszej części dokumentu misję, cele strategiczne i cele operacyjne wskazuje na działania, prowadzące do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych, a także definiuje rodzaje oferowanego wsparcia społecznego dla mieszkańców gminy.

Misja wskazuje na naczelny cel polityki społecznej Gminy Szulborze Wielkie, wokół którego powinny się koncentrować wszelkie działania lokalnych instytucji publicznych, środowisk, organizacji społecznych i samych mieszkańców. Misja jest czynnikiem integrującym społeczność wobec wspólnych celów, służących długofalowemu rozwojowi gminy.

Przyczyny najistotniejszych problemów społecznych, które zostały zdiagnozowane w pierwszej części niniejszego opracowania, są w Polsce podobne od kilku lat. Wystąpienie bezprecedensowego zjawiska, jakim była pandemia COVID-19 w 2020 roku uwidoczniała wyłącznie te problemy, a także pogłębiła skutki niektórych z nich. To właśnie bezrobocie, obecność osoby z niepełnosprawnością w gospodarstwie domowym, uzależnienia, wielodzietność czy niewystarczające zabezpieczenie emerytalne osób starszych są przyczynami wykluczenia społecznego, ubóstwa i niskiej oceny jakości życia.

Misją samorządu Gminy Szulborze Wielkie w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 jest **wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego, podniesienie jakości życia mieszkańców i stworzenie im warunków do rozwoju oraz integrowanie społeczności lokalnej.**

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej.

VII. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

VII. 1. CEL STRATEGICZNY

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Szulborze Wielkie określone zostały cele oraz działania stanowiące podstawę dla realizacji polityki społecznej w gminie. Kluczowym zadaniem Gminy w analizowanym obszarze jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin, które z różnych przyczyn są niesamodzielne oraz zminimalizowanie rozmiarów i skutków wszelkich zjawisk społecznie negatywnych. Ważnym zadaniem jest zaspokojenie potrzeb w zakresie rozwoju społecznego oraz uaktywnienie środowiska lokalnego.

Celem strategicznym polityki społecznej Gminy Szulborze Wielkie jest **stworzenie mieszkańcom Gminy możliwości rozwoju, zaspokojenie ich potrzeb oraz dążenie do integracji społecznej.**

VII. 2. CELE OPERACYJNE - SZCZEGÓŁOWE

W ramach powyższego celu określono cztery obszary operacyjne (cele szczegółowe), na których władze samorządowe zamierzają skupić lokalną politykę społeczną. Są to:

Cel operacyjny 1 – Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.

Cel operacyjny 2 - Rozwój skutecznego systemu wsparcia dla rodzin w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel operacyjny 3 - Rozwój skutecznego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.

Cel operacyjny 4 – Rozwój skutecznego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

VII. 3. PRZEBIEG REALIZACJI ZAŁOŻEŃ

W ramach celów operacyjnych rozpisane zostały konkretne działania, których realizacja służyć ma osiągnięciu celu strategicznego. Zaznaczyć również należy, że *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szulborze Wielkie* opracowana została nie tylko w celu łagodzenia skutków trudnej sytuacji bytowej klientów pomocy społecznej, ale również w celu niwelowania jej podstawowych przyczyn. Realizacja *Strategii* przewiduje współpracę – partnerstwo różnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, a także instytucji działających w zakresie polityki społecznej.

W poniższej tabeli nr 34 przedstawiono szczegółowy harmonogram wdrażania *Strategii*, z podziałem na cele operacyjne, zadania i działania.

Tabela 34. Harmonogram wdrażania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szulborze Wielkie

Cel operacyjny 1 <i>Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia</i>		
Działania	Wykonawcy	Rodzaj działania
1. Bieżący monitoring sytuacji osób bezrobotnych. 2. Propagowanie idei przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych. 3. Dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy. 4. Współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu.	Gmina, OPS, WUP, PUP, PCPR, placówki oświatowe	Działania interwencyjne
1. Realizacja i organizacja prac społecznie użytecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 2. Udzielanie przedsiębiorcom wsparcia finansowego, w związku z tworzeniem miejsc pracy dla osób pozostających bez zatrudnienia. 3. Udzielanie wsparcia i pomoc w aktywnym znalezieniu pracy poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe (doradca zawodowy, psycholog, coach).	Gmina, Powiat, WUP, PUP, OPS, PCPR, placówki oświatowe	Działania interwencyjne
1. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. 2. Aktywizacja bezrobotnych poprzez organizację różnorodnych form wsparcia wynikających z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, takich jak m. in.: staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia, refundację stanowiska pracy, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. 3. Wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową osób w wieku 25 – 34 lat oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców. 4. Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych. 5. Inicjowanie oraz organizowanie kontaktów bezrobotnych z pracodawcami. 6. Pomoc doradczą – konsultacyjną w zakresie możliwości ubiegania się o środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. 7. Udzielenie wsparcia finansowego osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą. 8. Zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób	Gmina, Powiat, WUP, PUP, OPS, PCPR, placówki oświatowe	Działania aktywizacyjne

pozostających bez pracy. 9. Rozszerzenie form zatrudnienia socjalnego oraz innych projektów dla osób zagrożonych i wykluczonych społecznie m. in. spółdzielnie socjalne i zatrudnienie wspierane.		
--	--	--

Cel operacyjny 2 <i>Rozwój skutecznego systemu wsparcia dla rodzin w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.</i>		
Działania	Wykonawcy	Rodzaj działania
1. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży. 2. Rozszerzenie oferty zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży. 3. Tworzenie miejsc na potrzeby rekreacji, wypoczynku i sportu na terenie gmin	Gmina, Powiat, placówki oświatowe	Działania aktywizacyjne
1. Wydłużanie godzin funkcjonowania istniejących przedszkoli i świetlic szkolnych. 2. Dożywianie uczniów pochodzących z rodzin ubogich. 3. Udzielanie pomocy rzeczowej i finansowej rodzinom będącym w złej kondycji finansowej. 4. Wyrównywanie szans edukacyjno – rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez wsparcie edukacyjne oraz dofinansowanie zajęć dodatkowych i wyrównawczych. 5. Wsparcie asystenta rodziny. 6. Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania. 7. Organizowanie akcji pomocy sąsiedzkiej.	Gmina, OPS, PCPR, placówki oświatowe	Działania interwencyjne
1. Tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu. 2. Organizacja spotkań konsultacyjno – doradczych dla rodziców ze specjalistami. 3. Monitorowanie sieci punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim. 4. Organizacja szkoleń oraz doradztwa zawodowego i psychologicznego dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą. 5. Warsztaty kompetencji rodzicielskich 6. Zwiększenie liczby patroli policyjnych. 7. Organizacja kampanii promujących życie bez przemocy.	Gmina, OPS, PCPR, GKRPA, policja, PUP, placówki oświatowe	Działania prewencyjne

Cel operacyjny 3 <i>Rozwój skutecznego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.</i>		
Działania	Wykonawcy	Rodzaj działania
1. Dofinansowanie obozów socjoterapeutycznych oraz wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym. 2. Finansowanie grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. 3. Prowadzenie indywidualnych konsultacji dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Gmina, OPS, GKRPA	Działania interencyjne
1. Prowadzenie edukacji publicznej nt. działania alkoholu na organizm człowieka i ryzyka szkód wynikających z różnych wzorów picia (kampanie, ulotki, informacje i artykuły w lokalnej prasie, konferencje i seminaria). 2. Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. 3. Szkolenia członków GKRPA. 4. Organizacja i dofinansowanie imprez bezalkoholowych. 5. Organizowanie i finansowanie szkoleń, seminariów, warsztatów, konferencji dla rodziców, pracowników oświaty oraz osób pracujących w obszarze profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych. 6. Realizacja programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki selektywnej i wskazującej adresowanych do grup podwyższonego i wysokiego ryzyka oraz młodych ludzi eksperymentujących z alkoholem. 7. Finansowanie/dofinansowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy rodzinie i rozwiązywania problemów uzależnień.	Gmina, OPS, GKRPA, Poradnia Leczenia Uzależnień	Działania prewencyjne
1. Realizacja działań profilaktycznych w obszarze profilaktyki uniwersalnej kierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli i osób pracujących z nieletnimi. 2. Wdrażanie i upowszechnianie rekomendowanych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych. 3. Prowadzenie warsztatów umiejętności kształtujących u młodego człowieka postawy abstynenckiej. 4. Prowadzenie edukacji społecznej nt. zjawiska przemocy w rodzinie (kampanie, ulotki, informacje i artykuły w lokalnej prasie, konferencje i seminaria)	Gmina, OPS, GKRPA, Poradnia Leczenia Uzależnień, terapeuci.	Działania aktywizujące

Cel operacyjny 4 <i>Rozwój skutecznego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.</i>		
Działania	Wykonawcy	Rodzaj działania
1. Zapewnienie usług specjalistycznych, podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami ruchowymi. 2. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby starsze, niepełnosprawne i rodziny opiekujące się nimi.	OPS, PCPR, służba zdrowia	Działania interencyjne
1. Rozwój pomocy i samopomocy w zakresie zidentyfikowanych potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. 2. Wspieranie i współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. 3. Ułatwienie dostępu dla osób niepełnosprawnych do informacji o możliwych formach pomocy. 4. Poprawa jakości świadczonych usług, skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Rozwój wolontariatu. 6. Likwidacja barier w komunikowaniu. 7. Współpraca z Domem Pomocy Społecznej.	Gmina, Powiat OPS, PCPR	Działania prewencyjne
1. Opracowanie programów i projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne. 2. Organizacja wydarzeń kulturalno – oświatowych dostępnych dla osób starszych i niepełnosprawnych na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych. 3. Zwiększenie dostępności do edukacji dla osób niepełnosprawnych. 4. Aktywizacja środowiska do wspólnych działań społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Stworzenie miejsc spotkań dla osób starszych (Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku) 6. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach i wyjazdach rehabilitacyjnych. 7. Finansowe wspieranie wydarzeń integracyjnych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dla osób starszych i niepełnosprawnych.	Gmina, Powiat OPS, PCPR, placówki oświatowe	Działania aktywizujące

VIII. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie na lata 2021-2027 wdrażana będzie poprzez realizację programów i projektów. Bardzo istotne są w tym zakresie konkretne programy, opracowywane na konkretne przedziały czasowe. Są to w szczególności:

- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Współpracy Samorządu Gminy Szulborze Wielkie z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego,
- Program “Opieka 75+”,
- Wieloletni Rządowy Program Dożywiania “Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”,
- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa.
- Program Senior+

Działania mogą być realizowane na różnych poziomach, poczynając na współpracy partnerskiej, a kończąc na zlecaniu zadań publicznych. Preferowane jest wybieranie do współpracy lokalnych organizacji pozarządowych z zachowaniem zasad konkurencyjności oraz uzyskaniem najwyższej jakości rezultatów.

Programy i projekty powinny prowadzić do osiągnięcia celów głównych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie na lata 2021- 2027, a co za tym idzie wpisywać się w założenia strategiczne oraz cele główne i szczegółowe. Atutem może być wykorzystanie w programach i projektach:

- metod partycypacyjnych – włączających przedstawicieli społeczności lokalnych do podejmowania wspólnych działań społecznych,
- metod aktywizujących – włączających osoby zagrożone wykluczeniem w zmianę ich sytuacji,
- metod integrujących – promujących wspólne działania i dobre praktyki, wzmacniające lokalne więzi,
- metod profilaktycznych – zapobiegających pojawieniu się problemów społecznych oraz ich skutków,
- metod niwelujących – rozwiązujących problemy społeczne oraz łagodzących ich skutki.

IX. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie na lata 2021 - 2027 jest dokumentem, który powinien integrować działania podejmowane przez lokalne instytucje. Jego wdrożenie wymaga więc zainteresowania i zaangażowania nie tylko ze strony władz samorządowych, ale też poszczególnych jednostek, organizacji samorządowych i wszystkich mieszkańców. Tylko poprzez wspólny wysiłek można osiągnąć zamierzone cele

Monitorowanie i ewaluacja zapisów *Strategii* polegać będzie na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz ich modyfikacji w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych problemów społecznych.

Monitoring będzie miał na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Zaleca się prowadzenie:

- monitoringu wskaźnikowego – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć,
- monitoringu społecznego – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Poniżej przedstawiono proponowane wskaźniki monitoringu realizacji *Strategii*:

- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ilość nowo uruchomionych działalności gospodarczych,
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych, liczba osób mających problemy opiekuńczo – wychowawcze, którym skutecznie udzielono pomocy,
- liczba osób uchronionych przed przemocą w rodzinie,
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe,
- ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej oraz liczba osób, do których dotarły materiały i ulotki informujące o zagrożeniu związanym z tymi patologiami w ramach systemu sieciowej pomocy,
- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia,
- liczba zorganizowanych warsztatów społecznych, spotkań z psychologiem, kursów dla rodziców itp. oraz liczba osób z nich korzystających,
- liczba osób pracujących jako wolontariusze,
- procentowy wzrost mieszkańców zadowolonych z jakości życia w gminie.

Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawiać się propozycje wprowadzania nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ

jej podstawowym celem jest dostarczanie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej do podejmowania decyzji. Ewaluacja będzie miała na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii. Cele ewaluacji to:

- doskonalenie działań podejmowanych w ramach *Strategii*,
- informacja o efektach wdrażania strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją,
- wzrost jakości *Strategii*,
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie *Strategii* wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami.

Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności. Zebrane informacje w ramach monitoringu i ewaluacji odpowiedzą na pytania czyi do jakiego stopnia cele strategii są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy.

X. RAMY FINANSOWE

Polityka społeczna, wspieranie rodzin, przeciwdziałanie wszelkim formom wykluczenia i marginalizacji, a także zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Szulborze Wielkie i przeciwdziałanie problemom społecznym to niezwykle ważne obszary prowadzenia polityki lokalnej. Działania z tego zakresu powinny stanowić priorytet wśród zadań publicznych gminy. W ostatnich latach zadania z zakresu polityki społecznej były prowadzone w sposób zrównoważony, odpowiadający na potrzeby oraz zgodny z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szulborze Wielkie na lata 2014-2020. Gwarantowało to skuteczne pozyskiwanie środków i stabilny sposób ich wydatkowania. Kształtowanie polityki społecznej na lata 2021-2027 nie przewiduje zasadniczych zmian w finansowaniu działań socjalnych.

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szulborze Wielkie będą:

- 1) środki z budżetu samorządu gminy i powiatu,
- 2) środki z budżetu samorządu województwa,
- 3) środki własne partnerów biorących udział w realizacji celów *Strategii* (np. organizacje pozarządowe, sponsorzy, podmioty prywatne),
- 4) środki z funduszy zewnętrznych, m.in. z fundacji,
- 5) środki z budżetu państwa,
- 6) środki z funduszy krajowych (np. z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) oraz - środki pozyskiwane z celowych programów realizowanych na szczeblu krajowym, np. z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Programu „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”, Programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” i innych, Asystent Rodziny,
- 7) środki z budżetu Unii Europejskiej (z Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w ramach realizacji Programów Operacyjnych.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację *Strategii* nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki gminy na bieżącą działalność. Ponadto wysokość środków przeznaczonych na realizację *Strategii* będzie zależała także od stopnia zaangażowania różnych podmiotów – partnerów realizacji *Strategii*.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach budżetowych lub zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej.

XI. ANALIZA RYZYKA

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szulborze Wielkie przewidziana jest docelowo do realizacji do końca 2027 roku. Naszym celem jest uwzględnienie pojawiających się bieżących problemów społecznych jak i przewidywanie występowania nowych.

Po raz kolejny podkreślamy konieczność skutecznego koordynowania i współpracy ponadlokalnej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Wskazane przez nas cele strategiczne nie zamykają katalogu spraw do rozwiązania.

Instytucje zajmujące się rozwiązywaniem problemów społecznych nabierają coraz większego znaczenia w związku z zapotrzebowaniem na usługi pomocowe. Propozycje realizacji poszczególnych projektów strategii leżą w gestii Gminy, jednakże muszą uwzględniać występujące potrzeby oraz lokalne możliwości organizacyjne i finansowe.

Decyzje władz lokalnych mają duży wpływ na codzienne życie mieszkańców Gminy.

Konieczne jest więc, by władze lokalne sukcesywnie włączały kwestie dotyczące problemów społecznych nurtujących nasze środowisko w zakres swych priorytetowych działań decyzyjnych. Przyjęte założenia, cele szczegółowe oraz ogólne, niewątpliwie przyczynią się do zauważalnych zmian w życiu społeczności lokalnej, które w coraz większym zakresie będzie posiadało cechy społeczeństwa obywatelskiego.

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kuczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Startegię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumnetu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb.

Tabela 35. Zarządzanie ryzykiem

Cel operacyjny 1 <i>Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.</i>	
Działania	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
Działania opisane przy celu nr 1	<i>Opis ryzyka:</i> Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej. Ryzyko zewnętrzne (np. uwarunkowania polityczne, zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy). Ryzyko zasobów ludzkich np.: jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie, brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, brak dodatkowych miejsc pracy, uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej. <i>Sposób przeciwdziałania:</i> Skuteczność i efektywność działania, sprawny przepływ informacji, współpraca wszystkich jednostek działających na rzecz GSRPS, dobór beneficjentów do poszczególnych działań, podnoszenie kompetencji kadr zaangażowanych w działanie, podział zadań i kompetencji w zależności od możliwości podmiotów zaangażowanych w działania, bieżący monitoring działań.

Cel operacyjny 2 <i>Rozwój skutecznego systemu wsparcia dla rodzin w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.</i>	
Działania	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
Działania opisane przy celu nr 2	<i>Opis ryzyka:</i> Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie Gminy, OPS, ryzyko zewnętrzne (np. zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy). Ryzyko zasobów ludzkich (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie, niechęć do zatrudniania asystentów rodziny), brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, brak motywacji u beneficjentów do zmiany swojej sytuacji życiowej, wyuczona bezradność, brak lub niedostateczna umiejętność racjonalnego gospodarowania budżetem; zaburzona hierarchia potrzeb <i>Sposób przeciwdziałania:</i> Delegowanie zadań na podmioty mające możliwości ich realizacji, działania partnerskie, pozyskiwanie środków zewnętrznych, podział zadań i odpowiedzialności w zależności od potencjału i możliwości realizatorów, kreowanie i promocja działań profilaktycznych w mediach, prasie, bieżący monitoring i szybkie reagowanie na niepowodzenia.
Cel operacyjny 3 <i>Rozwój skutecznego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.</i>	
Działania	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
Działania opisane przy celu nr 3	<i>Opis ryzyka:</i> Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej. Ryzyko zewnętrzne, np.: uwarunkowania polityczne, zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy. Ryzyko zasobów ludzkich, np.: jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie, brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, brak dodatkowych miejsc pracy, uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej. <i>Sposób przeciwdziałania:</i> Skuteczność i efektywność działania, sprawny przepływ informacji, współpraca wszystkich jednostek działających na rzecz GSRPS, dobór beneficjentów do poszczególnych działań, podnoszenie kompetencji kadr zaangażowanych w działanie, podział zadań i kompetencji w zależności od możliwości podmiotów zaangażowanych w działania, bieżący monitoring działań.
Cel operacyjny 4 <i>Rozwój skutecznego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.</i>	
Działania	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
Działania opisane przy celu nr 4	<i>Opis ryzyka:</i> Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie gminy, OPS. Ryzyko zewnętrzne (zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy. Ryzyko zasobów ludzkich, np.: jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące

	wynagrodzenie, brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, duży stopień osób z niepełnosprawnością, jako bariera do uczestniczenia w proponowanych formach wsparcia. <i>Sposób przeciwdziałania:</i> Dobór beneficjentów do poszczególnych działań, dobór realizatorów do poszczególnych działań, racjonalny podział zadań w zależności od możliwości realizacji poprzez poszczególne podmioty, promocja działań na rzecz kwestii niepełnosprawności, przekonywanie decydentów o słuszności realizacji poszczególnych działań, odpowiedzialności i konsekwencji niepodejmowania działań generujących znacznie większe koszty w przyszłości (przy zastosowaniu Kalkulatora Społecznego).
--	--

XII. ZAKOŃCZENIE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szulborze Wielkie docelowo przewidziana jest do realizacji do końca 2027 roku. Naszym celem jest uwzględnienie pojawiających się bieżących problemów społecznych jak i przewidywanie występowania nowych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w zależności od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Gminy Szulborze Wielkie i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Zgodnie z celami głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinno przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Szulborze Wielkie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

Po raz kolejny podkreślamy konieczność skutecznego koordynowania i współpracy ponadlokalnej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Wskazane przez nas cele strategiczne nie zamykają katalogu spraw do rozwiązania.

Instytucje zajmujące się rozwiązywaniem problemów społecznych nabierają coraz większego znaczenia w związku z zapotrzebowaniem na usługi pomocowe. Propozycje realizacji poszczególnych projektów Strategii leżą w gestii Gminy, jednakże muszą uwzględniać występujące potrzeby oraz lokalne możliwości organizacyjne i finansowe.

Decyzje władz lokalnych mają duży wpływ na codzienne życie mieszkańców Gminy.

Konieczne jest więc, by władze lokalne sukcesywnie włączały kwestie dotyczące problemów społecznych nurtujących nasze środowisko w zakres swych priorytetowych działań decyzyjnych. Przyjęte założenia, cele szczegółowe oraz ogólne, niewątpliwie przyczynią się do zauważalnych zmian w życiu społeczności lokalnej, które w coraz większym zakresie będzie posiadało cechy społeczeństwa obywatelskiego.

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

Tabela 1. Struktura użytkowników.....	11
Tabela 2. Charakterystyka obrębów geodezyjnych.....	12
Tabela 3. Liczba mieszkańców wg grup wiekowych.....	14
Tabela 4. Liczba mieszkańców wg grup wiekowych.....	14
Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych, liczba długotrwale bezrobotnych oraz liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku w 2020 r.....	15
Tabela 6. Dynamika urodzeń i zgonów.....	15
Tabela 7. Metryczka gminy.....	17
Tabela 8. Poziom wykształcenia nauczycieli w roku szkolnym 2018/2019.....	18
Tabela 9. Zatrudnienie nauczycieli w szkole roku szkolnym 2018/2019 w przeliczeniu na etaty:.....	18
Tabela 10. Stopnie awansu zawodowego nauczycieli w roku szkolnym 2018/2019.....	18
Tabela 11. Liczba uczniów w roku szkolnym 2018-2019.....	19
Tabela 12. Liczba uczniów z innych obwodów.....	19
Tabela 13. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.....	21
Tabela 14. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji...	22
Tabela 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń w 2020 r.....	23
Tabela 16. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.....	23
Tabela 17. Liczba kobiet korzystających z pomocy społecznej.....	24
Tabela 18. Liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej.....	24
Tabela 19. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w 2020 roku.....	24
Tabela 20. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.....	24
Tabela 21. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych....	25
Tabela 22. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin w 2020 roku.....	25
Tabela 23. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci w 2020 roku.....	26
Tabela 24. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2020 roku.....	27
Tabela 25. Główne powody przyznania świadczeń w 2020 roku.....	27
Tabela 26. Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych.....	28
Tabela 27. Forma pomocy z pomocy społecznej w 2019 roku w ramach zadań własnych gminy.....	29
Tabela 28. Statystyka dotycząca Karty Dużej Rodziny w 2020 roku.....	32
Tabela 29. Świadczenie wychowawcze (Program 500+).....	32
Tabela 30. Dobry start (Program 300+).....	32
Tabela 31. Rodzaje świadczeń rodzinnych i świadczenia z funduszu alimentacyjnego wypłacone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Szulborzu Wielkim.....	33
Tabela 32. Analiza SWOT – mocne i słabe strony.....	37
Tabela 33. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia.....	37
Tabela 34. Harmonogram wdrażania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szulborze Wielkie.....	41
Tabela 35. Zarządzanie ryzykiem.....	49

Wykres 1. Prognozowana liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci.....	14
Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych, liczba bezrobotnych długotrwale oraz liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku, ogółem i w podziale na płeć. Wizualizacja prezentuje powiat na tle województwa, powiat na tle kraju.....	15
Wykres 3. Wskaźnik bezrobocia w latach 2015-2020.....	22
Wykres 4. Liczba świadczeniobiorców w latach 2015-2020.....	22
Wykres 5. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy.....	23
Wykres 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.....	25
Wykres 7. Liczba rodzin pobierających świadczenia.....	26
Wykres 8. Liczba świadczeń.....	26
Wykres 9. Liczba świadczeń udzielonych w 2020 roku.....	28
Wykres 10. Liczba rodzin pobierających świadczenia wg powodów.....	29

Rysunek 1. Położenie gminy Szulborze Wielkie na tle podziału administracyjnego kraju.....	10
Rysunek 2. Schemat klasyfikacji analizy SWOT.....	36

Przewodnicząca Rady Gminy

mgr Aneta Niemira